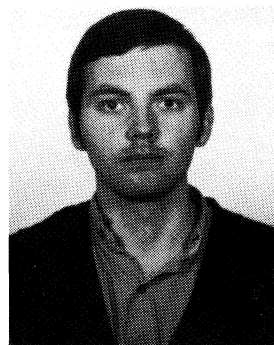

Britiske økonomers syn på Thatcher-regjeringens økonomiske politikk

AV
FORSKER ÅDNE CAPPELEN

Et av hovedpunktene i den britiske regjeringens økonomiske politikk er å dempe inflasjonen ved hjelp av en stram pengepolitikk. Denne politikken blir vurdert svært ulik av de ulike makroøkonomiske forskningsmiljøene i Storbritannia. Monetaristisk-inspirerte institusjoner støtter i stor grad regjeringens politikk, mens mer keynesianske miljøer mener at en radikal omlegging er nødvendig.

Thatchers økonomiske politikk

Da det konservative partiet vant valget i Storbritannia og Thatcher overtok som statsminister våren 1979, var Storbritannia på toppen av en konjunkturbølge. Arbeidsløsheten var brakt ned til OECD-gjennomsnittet, prisstigningen var brakt ned til en årlig rate på rundt 10 prosent (men var stigende) og driftsbalansen overfor utlandet var i balanse. Pundkursen var stigende etter den kraftige devalueringen i 1976. Inntektspolitikken under Labour-regjeringen som hadde holdt lønningene nede, ble avløst av store lønnstillegg. Dette var delvis politisk bestemt ettersom Thatcher i valgkampen hadde gitt løfter om store lønnstillegg for visse offentlige tjenestemenn (særlig politi og militærpersonell).

Thatcher-regjeringen ble valgt på et program som framhevet bekjempelse av inflasjonen som den viktigste oppgaven hvis Storbritannia skulle kunne oppnå høyere økonomisk vekst og full sysselsetting på lang sikt. Vi skal derfor se litt nærmere på hvordan regjeringen tenkte å oppnå dette.

Sentralt i regjeringens økonomiske politikk står «Medium Term Financial Strategy» som ble lansert sammen med budsjettet våren 1980.¹⁾ Her slås det fast at: «Control of the money supply will over a period of years reduce the rate of inflation.» Hvor raskt redusert pengemengde slår igjennom i lavere inflasjon avhenger av forventningene. Ifølge regjeringen spiller offentliggjørelsen av den økonomiske strategien en stor rolle for å påvirke forventningene idet: «. . . the Government has announced its firm commitment to a progressive reduction in money supply growth. Public expenditure plans and tax policies and interest rates will be adjusted as necessary in order to achieve the objective.» Sentralt står

Ådne Cappelen er cand.oecon fra Universitetet i Oslo 1976. Han har siden vært ansatt i Statistisk Sentralbyrå.

¹⁾ «Financial Statement and Budget Report» 1980–81, Treasury, Part II, side 19.

derfor den offentlige sektors lånebehov (PSBR) fordi «. . . there is no doubt that public sector borrowing has made a major contribution to the excessive growth of the money supply in recent years». Regjeringen innrømmer muligheten av at det i en overgangsperiode kan bli produksjonstap som følge av høye renter som henger sammen med stram pengepolitikk. «But there would be no question of departing from the money supply policy, which is essential to the success of any anti-inflationary strategy». Ved å postulere den økonomiske strategien på denne måten sier regjeringen fra om at den ikke vil innlate seg på noen form for «fine-tuning» ved hjelp av finanspolitiske virkemidler. Finanspolitikken er altså underlagt målet for vekst i pengemengden (M3). Dette har ført til at statens inntekter er blitt økt for å redusere det offentlige lånebehov og veksten i pengemengden og dermed inflasjonen på lang sikt. Imidlertid er det offentlige lånebehovet blitt redusert på måter som har hatt umiddelbart inflatoriske virkninger (økt moms, økte priser på offentlige tjenester osv.). Den sterkt økende inflasjonstakten de to første årene av Thatchers regjeringsperiode var således i stor grad en følge av regjeringens egen politikk.

Målsettinger for veksten i pengemengden var imidlertid ikke noe som ble innført av Thatcher-regjeringen. Allerede den forrige Labour-regjeringen var av IMF blitt presset til å ha mål for veksten i M3 fra og med våren 1976. La oss derfor se nærmere på hvordan sammenhengen mellom planlagt og realisert vekst i pengemengden har vært siden 1976. Tallene finnes i tabell 1.

Som vi ser av tabellen ble målene for hver enkelt periode langt fra oppnådd. På noe lengre sikt er imidlertid overensstemmelsen bedre, i hvert fall for perioden fram til Thatcher overtok.²⁾ Skjønt over en

²⁾ I perioden april 1976–april 1979 var det en planlagt vekst i pengemengden (M3) på 26–38 prosent, mens realisert verdi var 34,6.

Tabell 1. *Planlagt og realisert vekst i pengemengden (M3) 1976-82. Prosent.*

Periode	Planlagt	Realisert
April 76-april 77	9-13	7,7
April 77-april 78	9-13	16,0
April 78-april 79	8-12	10,9
Oktober 78-oktober 79	8-12	13,3
Juni 79-oktober 80	7-11	17,8
Februar 80-februar 81	7-11	20,2
Februar 81-februar 82	6-10	14,5
Februar 82-februar 83	5-9	
Februar 83-februar 84	4-8	

1) Årlig rate.

Kilde: Bank of England Quarterly Bulletins, September 1980 og FSBR, HMSO, 1980-81.

lengre periode blir målområdet så vidt at det vanskelig kan sies å inneholde noen særlige signaler om framtidig inflasjon. Etter at Thatcher overtok har imidlertid veksten i pengemengden vært om lag det doble av planlagt vekst. Noe av den økte veksten i 1980 hang sammen med opphevelse av visse kredittreguleringer, men dette endrer ikke på det faktum at regjeringens forsøk på å regulere veksten i pengemengden har vært mislykket. Dette har delvis blitt anerkjent av regjeringen som gradvis har utvannet innholdet i «Medium Term Financial Strategy». I forbindelse med framlegging av budsjettforslaget for inneværende budsjettermin ble for det første måltallet for veksten i pengemengden for årene 1982-83 og 1983-84 øket med 3 prosent. Viktigere enn dette er imidlertid regjeringens utsagn om at den nå skal ta i betraktning en hel rekke indikatorer for stramheten i pengepolitikken selv om pengemengden fortsatt er den sentrale variabel. Særlig valutakursen trekkes fram: «The behaviour of the exchange rate can help in the interpretation of monetary conditions» og «The exchange rate is a route through which changes in the money supply affect inflation». Det synes derfor å være uklart hvordan «Medium Term Financial Strategy» nå kan gi klare indikasjoner på framtidig inflasjon via regjeringens «... firm commitment to a progressive reduction in money-supply growth».

Hva har så konsekvensene av regjeringens politikk vært? Tabell 2 viser utviklingen i produksjon, arbeidsløshet og inflasjon i Storbritannia og OECD.

Som vi ser har Storbritannia hatt lavere vekst i bruttonasjonalproduktet og høyere inflasjon enn de andre store OECD-landene. Vi ser av tabellen at prisen for relativt lavere inflasjon under Thatcher-regjeringen enn under Labour-regjeringen har vært en tilsvarende økt arbeidsløshet.³⁾ De fleste vil vel si

³⁾ Denne sammenlikningen er litt urettferdig idet 1979-81 var nedgangsår, mens 1974-78 var en hel konjunkturølge. Om vi valgte bare 1974-76 ville ikke sammenlikningen med de øvrige OECD-landene komme svært forskjellig ut.

Tabell 2. *Makroøkonomiske indikatorer, UK og OECD 1970-81. Prosent.*

	Storbritannia			OECD «7 store»	
	1970-73	1974-78	1979-81	1974-78	1979-81
BNP	3,6	1,3	-1,0	2,6	1,9
Arbeidsløshet	3,5	4,9	8,1	5,0	5,7
Inflasjon	8,0	16,0	14,4	9,4	10,5

Kilde: OECD, Economic Outlook, December 1981.

at tallene antyder en ganske ugunstig trade-off mellom arbeidsløshet og inflasjon i årene 1979-81 og at Thatchers valg har vært ganske ekstremt.

Hva er årsaken til den sterke nedgangen i Storbritannia? For det første steg pundkursen kraftig fram til utgangen av 1980 samtidig som prisstigningen og veksten i lønnskostnadene var større i Storbritannia enn i OECD ellers. Den britiske industriens konkurransevne ble dermed sterkt forverret i løpet av 1979 og 1980 (vel 40 prosent). I løpet av 1981 bedret konkurransevnen seg særlig på grunn av fallet i pundkursen, men regjeringen hindret ytterligere fall i kursen ved å sette opp rentene høsten 1981 av frykt for at en for stor devaluering ville ødelegge mulighetene for lavere inflasjon. Konkurransevnen er således fortsatt forverret med om lag 20 prosent i forhold til 1979. Forverret konkurransevne og sterkt økende rentesatser har hatt drastisk negative virkninger for industriens eksport og investeringer (fra 1979 til 1981 falt industriproduksjonen med om lag 15 prosent!). Nedskjæringene i offentlige budsjetter særlig hva gjelder investeringer, har også hatt kontraktive virkninger. Alt i alt må derfor utviklingen i stor grad tilskrives regjeringens økonomiske politikk.

I 1982 regner de fleste med en svak økning i bruttonasjonalproduktet (om lag én prosent), en svakt avtakende prisstigningstakt som imidlertid neppe vil synke under 10 prosent på årsbasis sammenliknet med 1981 og vil med det fremdeles ikke være lavere enn da Thatcher overtok. Arbeidsløsheten lå i første kvartal 1982 på 12,5 prosent og vil neppe avta i tiden framover. Utsiktene synes dystre for britisk økonomi. Hva er så britiske økonomers vurdering av Thatchers politikk og deres forslag til alternativer?

Britiske økonomers kritikk av regjeringens politikk

Etter lanseringen av «Medium Term Financial Strategy» våren 1980, satte Finanskomitéen (Treasury and Civil Service Committee) i parlamentet i gang en storstilt undersøkelse blant enkeltstående økonomer (Friedman, Tobin, Dornbusch, Hahn, Kaldor etc.), sentralbanker og forskningsinstitutter for å få vurdert den økonomiske politikken både hva angår

bruk av virkemidler og holdbarheten i den underliggende teori («monetarismen»). Resultatene fra undersøkelsen er publisert i en rekke rapporter fra komitéen.⁴⁾

Av framstillingsmessige grunner har jeg valgt å presentere britiske økonomers vurdering av Thatcher-regjeringens økonomiske politikk ved hjelp av enkelte institusjoner som representerer ulike skoler innenfor økonomisk teori. Blant monetaristene finnes det to grupper: Liverpool Research Group in Macroeconomics representerer «New Classical School» i Storbritannia, mens London Business School står for en mer tradisjonell (ofte kalt gradualistisk) monetaristisk posisjon i likhet med regjeringen. Blant keynesianerne finnes det flere grupper. Den eldste er National Institute for Economic and Social Research, mens det ved universitetet i Cambridge finnes to andre, Cambridge Econometrics og Cambridge Economic Policy Group.

New Classical School

Denne skolen skiller seg fra vanlige monetarister hovedsaklig pga. antakelsen om rasjonelle forventninger og i synet på markedenes funksjonsmåte. I USA er det særlig professorene Lucas (Chicago) og Sargent (Minnesota) som kan sies å være faddere for skolen. I Storbritannia er det professor Minford ved Liverpool University som er den mest kjente representanten. Minford leder en liten gruppe økonomer som siden sommeren 1979 har lagd prognoser for britisk økonomi basert på en aggregert makromodell. Skolen legger avgjørende vekt på antakelsen om at prisene er så fleksible at alle markedene alltid er klarert. Ufrivillig arbeidsløshet forutsettes dermed å være av kort varighet. Aktørene i økonomien antas å ha rasjonelle forventninger, dvs. det finnes en prognose for en variabel som gitt en riktig modell av økonomien utnytter all informasjon som er relevant, og denne forventningsrette prognosen er aktørenes forventning om variabelen. Gitt en troverdig pengepolitikk som f.eks. «Medium Term Financial Strategy», og en monetaristisk tro på inflasjonsmekanismen, vil fagforeningene iflg. teorien endre sine lønnskrav i takt med den forventede inflasjon. Konkurranssevne, problemer og produksjonsnedgang som følge av redusert vekst i pengemengden vil derfor ikke oppstå selv i en overgangsperiode (slik Friedman vil hevde) fordi flytende valutakurser vil skape balanse på betalingsbalansen (nok en fleksibel pris).

Minfords syn på regjeringens politikk har endret seg noe over tid. På et visst tidspunkt hevdet han at det offentlige lånebehov (PSBR) burde være det fremste finansielle mål for regjeringen og ikke pen-

gemengden (M3). Dette synes også å være Minfords posisjon da han redegjorde for sine synspunkter for Treasury and Civil Service Committee i 1980 hvor han hevdet «It follows obviously that over the medium term any given monetary target imply given fiscal (PSBR) target».⁵⁾ Imidlertid synes han å hevde noe annet i det siste: «This suggests to us that, while M3 should be retained as the principal medium term monetary target, it should be supplemented formally by short term targets for M0 and M1».⁶⁾ Det offentlige lånebehovet (PSBR) nevnes overhodet ikke! Denne siste posisjonen synes å være i overensstemmelse med hva regjeringens nye posisjon er. Således synes det å ha foregått en tilnærming mellom regjeringens gradualistiske posisjon og Minfords linje. For øvrig er Minford svært opptatt av å få redusert arbeidsløshetsstønader og fagforeningens maktposisjon. Ettersom Minford mener at arbeidsløsheten er frivillig, betyr 3 millioner registrert arbeidsløse (hver åttende person i arbeidsstyrken) at stønadene er så høye samtidig som fagbevegelsen hindrer reallønnsfall at folk velger fritid i dag framfor fritid i morgen. De fleste vil vel finne det noe merkelig at spesielt industriarbeidere i konkurranseutsatte næringer har fått så sterkt feriebehov etter at Thatcher ble valgt!

Gradualistene

Til forskjell fra «New Classical School» antar ikke gradualistene at forventningene er rasjonelle og at markedene alltid klareres på kort sikt. Redusert pengemengde i kampen mot stigende priser vil derfor i en overgangsperiode kunne få virkninger på produksjon og sysselsetting og først på mellomlang sikt vil virkningen hovedsaklig eller utelukkende falle på prisene.⁷⁾ De kortsiktige realvirkningene skjer via økte renter ettersom finansmarkedene reagerer raskere enn vare- og arbeidsmarkedet på lavere vekst i pengemengden.

Før vi presenterer gradualistenes synspunkter på regjeringens politikk nærmere, kan det være av interesse å se litt på hva Friedman mener om Thatchers politikk.⁸⁾ Friedman er enig i den gradvise reduksjonen i veksten i pengemengden. Han er imidlertid uenig i å legge vekt på det offentlige lånebehovet (PSBR) i denne sammenheng. «There is no necessary relation between the size of PSBR and monetary growth» (s. 56). Dette skyldes at PSBR vil påvirke rentene som er tenkt fastlagt fritt i markedet. For Friedman er det viktigere å redusere

⁵⁾ Monetary Policy Treasury and Civil Service Committee, HMSO 1980 s. 140.

⁶⁾ Economic Outlook, februar 1982. Liverpool Research Group in Macroeconomics.

⁷⁾ Det nevnes ofte lange og varierende lags før vi bare får priseffekter, men to år synes å være en øvre grense det er enighet om.

⁸⁾ Sitatene i det følgende er fra komitéens rapport «Monetary Policy», HMSO, London 1980.

omfanget av budsjettene som andel av bruttonasjonalproduktet enn å sørge for at lånebehovet er lavt. Om Thatcher-regjeringens monetarisme-variant – styre M3 ved PSBR og renter – sier Friedman: «Only a Rip Van Winkle, who had not read any of the flood of the literature during the past decade and more on the money supply process, could possibly have written that sentence». Friedman mener at det er M0, den monetære basen, som må styres via markedsoperasjoner.

Blant de britiske institusjoner som lager prognoser er London Business School (LBS)⁹⁾ den som ligger nærmest opp til regjeringens syn. Ifølge institusjonen er det offentlige lånebehov viktig for å styre pengemengden og dermed for å redusere inflasjonen. Imidlertid synes LBS' posisjon å ha endret seg litt de siste to årene. Professor A. Budd som nå er leder for LBS's Centre for Economic Forecasting skrev nylig: «I believe that it's «Medium Term Financial Strategy» ideas should be retained but it would be foolish to ignore the lessons of the past two years». ¹⁰⁾ Regjeringens forrige budsjett var i overensstemmelse med LBS's forslag (dvs. kontraktivt). LBS mente våren 1981, på samme måte som våren 1980, at det ikke ville bli noen videre nedgang utover i 1981 og at veksten i 1982 vil bli ganske sterk. Dette har ikke slått til fordi økt etterspørsel har blitt møtt med lagernedbygging (høye lagre i tillegg til økte renter) og økt importlekkasje pga. dårlig konkurransevne. Budd mener derfor at produksjonen nå må stimuleres for å få igang veksten. Dette kan best gjøres ved å redusere arbeidsgiveravgifter (National Insurance Surcharge) og devaluere pundet ved redusert rente. Budd mener at regjeringen må ofre litt av kampen mot inflasjonen for å vinne noe i form av lavere arbeidsløshet. Regjeringen derimot mener at inflasjonen må ned før arbeidsløsheten kan synke. Skulle vi være så dristige å tolke disse to utsagnene inn i Phillips-kurve skjemaet er Budd's Phillips-kurve fallende som i læreboken, mens regjeringens er stigende!

Keynesianere

Blant de ulike keynesianske grupper i Storbritannia er det også uenighet om økonomisk politikk på visse områder. Når vi likevel samler dem under en hatt er det fordi de skiller seg ut fra de to foregående monetaristiske gruppene ved at kvantitetsteorien forkastes og penge- og finanspolitiske tiltak påstås å ha virkninger både på kortere og lengre sikt. Britiske keynesianere er enige med Friedman at det ikke lar seg gjøre å kontrollere pengemengden ved hjelp av det offentlige lånebehovet. De fleste keynesianere i Storbritannia mener at pengemengden er endo-

⁹⁾ Må ikke forveksles med London School of Economics (LSE) som ikke driver med empiriske makromodeller i det hele tatt.

¹⁰⁾ Guardian, 8/3-1982.

gen og at myndighetenes viktigste pengepolitiske instrument er visse rentesatser («minimum lending rate»).

National Institute for Economic and Social Research

Utgangspunktet for National Institute for Economic and Social Research's (NIESR) modell er det samme som Treasury-modellen og går tilbake til begynnelsen av 60-årene.¹¹⁾ NIESR-modellen ble sterkt utvidet på 70-tallet ved at finanssiden i økonomien ble sterkt utbygd. Som LBS-modellen er den en kvartalsmodell og instituttets prognoser er spesielt innrettet på kortsiktige analyser av Treasury's budsjettpolitikk. Prognosene er som OECD's basert på uendret politikk. Det er på bakgrunn av slike analyser at NIESR hele tiden under Thatcher har argumentert for en mer ekspansiv politikk. Foran det siste budsjettet lansert i mars, framsatte en av instituttets ledende forskere forslag om lavere indirekte skatte- og arbeidsgiveravgifter som ledd både i kampen mot inflasjon og arbeidsløsheten. Tidligere har instituttet argumentert også for devaluering av pundet, men av hensyn til virkninger på inflasjonen synes nå dette forslaget å være mindre aktuelt.

Cambridge Economic Policy Group

De sterkeste kritikerne av regjeringens politikk er Cambridge Economic Policy Group (CEPG). CEPG er en del av Department of Applied Economics ved universitetet i Cambridge. CEPG's modell er ikke en tradisjonell økonometrisk modell, men bærer langt mer preg av skiønn ved fastsettelse av sentrale parameterverdier i modellen.¹²⁾ Tankegangen bak modellen er influert av Kaldor's syn på «stylized facts», dvs. sammenhenger mellom variable som synes å karakterisere økonomien på lengre sikt. Av slike sammenhenger kan nevnes Verdoorn's lov og det faktum at den private sektor i Storbritannia har et nettokjøp av finansaktiva som er null på lengre sikt. CEPG har derfor ikke konsum- og investeringsfunksjoner i sin modell, men en aggregert utgiftsfunksjon for hele den private sektor med en utgiftselastisitet på én på lengre sikt. Til sist kan vi nevne at det i stor grad er CEPG's fortjeneste at britiske økonomer nå synes å være enige om «real-wage-target» som den sentrale faktor bak reallønnsutviklingen på lengre sikt, noe som bl.a. impliserer at inntektspolitikk bare midlertidig vil kunne presse reallønnen under «target», og at det tapte vil bli tatt igjen i form av store lønnsøkninger når inntektspolitikken faser ut.¹³⁾

¹¹⁾ Jfr. W. Godley og Shepherd, J.: «Long-term Growth and Short-term Policy» i National Institute Economic Review no. 29, 1964. Godley er nå leder for Cambridge Economic Policy Group som omtales nedenfor.

¹²⁾ Også Treasury-modellen bruker denne «teknikken» i noen grad.

¹³⁾ Dette siste punkt er det imidlertid en viss uenighet om.

Tabell 3. *Prognoser 1980-82.*

Institusjon	Vekst i BNP (%)			Inflasjonstakt (%)			Arbeidsløse (mill.)		
	1980	1981	1982	1980	1981	1982	1980	1981	1982
CEPG ¹⁾	-6,0	-3,6	-1,3	19,1	12,6	10,9	1,9	2,6	3,2
CE ²⁾	-3,1	-0,7	-0,9	20,4	13,7	14,2	1,9	2,2	2,6
NIESR ³⁾	-1,1	0,6	0,2	17,2	14,9	8,2	1,5	1,9	2,5
LBS ⁴⁾	-2,3	-0,4	1,9	18,2	15,5	8,9	1,5	1,8	2,0
Liverpool ⁵⁾	0	1,6	2,9	16,5	9,0	8,1	1,65	2,1	1,9
Faktisk ⁶⁾	-2,3	-2	1	18,0	11,9	10	1,65	2,55	2,9

1) Cambridge Economic Policy Review, April 1980.

2) Cambridge Econometrics Forecast no. 8, juni 1980.

3) 1980- og 1981-tallene er fra National Institute Economic Review (NIER) no. 92, 1980, og 1982-tallene fra NIER no. 95, 1981 ettersom NIESR bare lager forecast to år framover.

4) LBS, Economic Outlook 1979-83, juni 1980.

5) Economic Outlook no. 1, 1981.

6) 1982-tallene er et slags konsensus-anslag våren 1982.

CEPG er opptatt av politikkanalyser på mellomlang sikt og ikke av kortsiktige prognoser som viser konsekvensene av regjeringens budsjettpolitikk. CEPG var således først ute med klare «dommedagprofetier» om hva som ville skje som følge av Thatchers politikk. På lengre sikt har CEPG hevdet at hvis Storbritannia skal komme tilbake til en situasjon med full sysselsetting er en nødt til å ta i bruk en hel rekke virkemidler i stort omfang og antakelige også nye virkemidler, blant annet importkontroll. Grunnen til at CEPG mener at importkontroll er nødvendig er at på lang sikt (90-årene) når oljereservene er uttømt vil Storbritannia igjen komme i betalingsbalansevansker som vil hindre veksten. Med den nåværende import- og eksportstruktur vil importen vokse mye raskere enn eksporten hvis veksten i Storbritannia skal være høy nok til å føre til full sysselsetting. Kontinuerlige devalueringer vil ikke rette på dette fordi fagbevegelsen vil oppnå sitt reallønns mål på lengre sikt. Økt prisstigning pga. devaluering vil øke lønnsveksten og «spise opp» bedringen i konkurranseevnen. Storbritannia må derfor begrense veksten i importen slik at en ekspansiv politikk kan føres uten å lede til for stor import. Ifølge CEPG behøver dette ikke å føre til lavere import enn hva som ville ha vært tilfellet under en alternativ politikk hvor lavere vekst holdt importveksten i sjakk. Disse synspunktene er nå blitt en del av Labour's politikk.

I de nærmeste årene vil oljeeksporten gi overskudd på betalingsbalansen og CEPG mener derfor at en betydelig ekspansjon kan foregå i de nærmeste årene uten problemer verken med konkurranseevnen eller betalingsbalansen. CEPG mener det er viktig at staten sørger for at investeringene øker kraftig og mener at oljeinntektene bør brukes til dette formål. På dette punkt er det full enighet med en annen del av Department of Applied Economics ved universitetet i Cambridge, Growth Project hvis

modell brukes av et «non-profit» foretak som kaller seg Cambridge Econometrics (CE).

Cambridge Econometrics

Growth Project er det eldste makroøkonomiske prosjektet i Storbritannia, startet av professor R. Stone i 50-årene. I motsetning til alle andre modellgrupper i Storbritannia har Growth Project alltid lagt vekt på disaggregerte kryssløpsmodeller med tradisjonelle keynesianske trekk. «Filosofien» bak modellutviklingen har kanskje vært nærmere den norske enn noen av de andre modellgruppene, men ettersom Growth Project ikke er en del av administrasjonen er analysene mer preget av en «on-looker» tilnærming enn den norske. I sine prognoser tas således ikke regjeringens budsjetter og strategier for «god fisk», men CE forsøker å finne fram til det mest sannsynlige forløp. Lederen av CE og Growth Project, T. Barker har i en artikkel forsøkt å kvantifisere konsekvensene av Thatchers politikk ved hjelp av gruppens modell.¹⁴⁾ Barker mener at nedgangen i bruttonasjonalproduktet i 1980-81 kunne vært unngått og arbeidsløsheten kunne vært holdt under 2 millioner med en mer ekspansiv økonomisk politikk uten vesentlige konsekvenser for betalingsbalansen ettersom pundkursen ville vært lavere og eksporten høyere. Inflasjonen ville imidlertid ha vært om lag 3,5 prosent høyere hvert år i perioden 1981-83. Barker, som er med i det nye sosialdemokratiske partiets økonomiske utvalg, har argumentert sterkt for å plassere store deler av statens oljeinntekter i et investeringsfond som skal gi billige lån til britisk industri for å få opp industriinvesteringene og hindre de-industrialisering. For øvrig har Growth

¹⁴⁾ Jfr. T. Barker: «The economic consequences of monetarism a Keynesian view of the British economy 1980-90.» Cambridge Journal of Economics 1980.

Project og CE hittil vært tilbakeholdne i den økonomisk-politiske debatt i Storbritannia.

Sammenlikning av modellgruppens prognoser 1980–82

I tabell 3 viser vi de prognoser som de ulike gruppene lagde våren 1980 etter at regjeringens «Medium Term Financial Strategy» var lansert og gruppene kunne ha en rimelig oversikt over regjeringens politikk de nærmeste to–tre årene. Tabellen gir ikke uten videre grunnlag for å påstå hvilken modell som er best. For det første ligger det mye skjønn bak hver prognose og gruppene kan ha hatt vekslende hell eller vist ulik grad av dyktighet på dette feltet. Dessuten er gruppene i ulik grad opptatt av at modellene skal brukes til andre ting enn til kortsiktige prognoseformål, og dette har selvsagt noe å si for modellformuleringen.

Som vi kan se av tabellene sier de keynesianske gruppene at monetaristisk politikk fører til deflasjon, mens de monetaristiske gruppene sier at monetaristisk politikk vil fungere bedre. LBS's gradualistiske tilnærming kommer klart fram; modellen har keynesianske effekter på kort sikt, og monetaristiske konklusjoner opptrer på lengre sikt. Som vi ser er LBS klart best hva angår 1980-prognosen og CEPG dårligst. Imidlertid er CEPG klart best i 1981 og 1982. CE kommer dårlig ut pga. dårlige prognoser for inflasjonen (målt ved «Retail Price Index»). Liverpool-gruppens rasjonelle forventningsmodell kommer desidert dårligst ut bortsett fra for 1980. Det skyldes at gruppen først begynte å publisere anslag for arbeidsløsheten i november 1980, og arbeidsløshetstallene i tabell 3 stammer fra dette tidspunkt da ledigheten for 1980 praktisk talt var kjent.¹⁵⁾ Disse kvalitative bemerkningene bygger på

Tabell 4. Prosentvise prognosefeil.

Institusjon	1980	1981	1982
CEPG	5,8	2,5	4,4
CE	3,4	5,4	8,2
NIESR	2,6	7,1	4,3
LBS	0,8	8,3	5,8
Liverpool	3,8	8,3	8,0

tallene i tabell 4 som gir summen av absoluttverdien av de prosentvise prognosefeilene. Jeg har da omregnet arbeidsløshetstallene til prosent av arbeidsstyrken. Et feilanslag på arbeidsløshetsprosenten med én prosent teller således likt med et tilsvarende feil i prognosen for vekst i BNP eller prisene.¹⁶⁾

NIESR's gode 1982 prognose må også vurderes opp mot at den ble laget i februar 1981. Det synes imidlertid å se ut som kvartalsmodellene (NIESR og LBS) klarer seg best på kort sikt (ett år framover), men årsmodellene er bedre på lengre sikt. Denne konklusjonen gjelder britiske modellens prognoser for en bestemt (unormal) periode hvor «gamle trender» ikke gjelder lenger, og bør derfor ikke generaliseres.

— — — — —

Thatcher-regjeringen kan muligens fortsatt påstå at de første årene har vært en overgangsperiode og at fruktene av politikken nå vil begynne å vise seg. Ingen av de seriøse instituttene spår imidlertid dette våren 1982.¹⁷⁾ Sarkastiske tunger sier nå at Thatcher må ha forventet at en Phønix skulle stige opp fra asken, men regnet ikke med at asken kunne blåse bort før så skjedde.

¹⁵⁾ De andre tallene for Liverpool-gruppen er fra juni 1980. Tallene forklarer kanskje hvorfor få britiske økonomer tar Liverpool-gruppen på alvor.

¹⁶⁾ Vektene i denne «tapsfunksjonen» må selvsagt ikke tas på alvor, men det synes å være en enkel måte å presentere tabell 4 på.

¹⁷⁾ Jeg ser da bort fra Minford's ønskedrømmer i Liverpool.